

УДК 34.037:347.78

Н. В. Кісіль
кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник
начальник відділу

*Державне підприємство «Інформаційні судові системи»
Державної судової адміністрації України*

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЛІТЕРАТУРНИХ ТА ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

На основі аналізу експертної практики та праць авторів, що зробили свій внесок у розвиток експертизи літературних та художніх творів, сформульовано основні поняття цього експертного напрямку такі як предмет, об'єкт, основні завдання, а також окреслено межі компетенції експертів та випадки, що потребують комплексного вирішення експертних завдань.

Одним з елементів реформування організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні, що заплановано здійснити протягом 2017 року, є створення Вищого спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності, який буде діяти як суд першої інстанції з розгляду окремих категорій справ. У зв'язку з чим, особливого значення набуває з'ясування ролі судової експертизи в сфері інтелектуальної власності у вирішенні спорів, що пов'язані із визнанням та захистом прав інтелектуальної власності, а також формулюванням теоретичних та методологічних основ цього напрямку судової експертизи.

Виходячи із світової (особливо європейської) судової практики, створення спеціалізованих судів, дає можливість забезпечити ефективний розгляд цієї категорії спорів. Так, спеціалізовані суди з питань інтелектуальної власності діють у Німеччині, Швейцарії, Австрії, Великобританії, Російській Федерації та інших країнах. Для ефективного вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності у Європейському Союзі у 2017 році, також очікується створення нового наднаціонального Єдиного патентного суду, що буде розглядати спори, пов'язані із визнанням або порушенням прав на європейські патенти.

Для вирішення цієї категорії спорів, у багатьох країнах залучаються фахівці, що володіють знаннями у відповідній сфері для надання висновку, а саме: відомі вчені у відповідній галузі знань, патентні повірені, судові експерти та інші фахівці. Наприклад, для ефективного розгляду спорів щодо винаходів та корисних моделей у Російській Федерації нині створено реєстр фахівців, які можуть залучатися при розгляді спорів щодо винаходів (корисних моделей), що відносяться до певного класу Міжнародної патентної класифікації; при цьому у окремому переліку визначено експертні органі-

зації, що визначають рівень техніки в галузі. Для встановлення певних фактів, пов'язаних із літературними творами, торговельними марками та іншими об'єктами інтелектуальної власності, судами можуть залучатися експерти атестовані за різними напрямками судової експертизи. Крім вищезазначених осіб, з метою дослідження питань щодо торговельних марок, комерційних найменувань, винаходів та корисних моделей в РФ також можуть залучатися патентні повірені.

В Україні експертні завдання щодо виявлення властивостей та ознак об'єктів права інтелектуальної власності з 2002 року, вирішуються в рамках окремо виділеного напрямку судової експертизи: «Експертиза у сфері інтелектуальної власності». Передбачені вимоги до наявності спеціальних знань у сфері інтелектуальної власності та відповідна експертна підготовка у фахівців, які мають намір отримати кваліфікацію судового експерта з цього напрямку, дають можливість під час проведення експертизи забезпечити повне дослідження властивостей та ознак об'єктів права інтелектуальної власності, а також встановити обставини щодо особливостей їх створення та функціонування, що має суттєве значення для вирішення справи по суті.

Виходячи з експертної практики, одним з найбільш затребуваних напрямків цього класу є «експертиза літературних та художніх творів». До об'єктів експертизи за цим напрямком судової експертизи, можуть відноситися різноманітні об'єкти авторського права. Відповідно до норм Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів [1], Директиви 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про правовий захист баз даних [3] та Закону «Про авторське право та суміжні права» [2] охорона авторським правом поширюється й на комп'ютерні програми та бази даних, які відповідно до статті 18 вищезазначеного Закону охороняються як літературні твори. Враховуючи характер цих об'єктів, під час проведення експертних досліджень, виникає необхідність у застосуванні спеціальних знань, що включають сферу авторського права та інформаційних технологій, що дає можливість повно та достовірно оцінити властивості та ознаки досліджуваних об'єктів. Саме тому, питання щодо таких специфічних об'єктів авторського права як комп'ютерні програми та бази даних в Україні, вирішуються в рамках окремо виділеного напрямку судової експертизи. Отже, вид «експертиза літературних та художніх творів», поділяється на два підвиди: «дослідження, пов'язані з літературними, художніми творами та інші» та «дослідження, пов'язані з комп'ютерними програмами і компіляціями даних (базами даних)».

Питанням розробки теоретичних основ судової експертизи літературних та художніх творів вже приділялася увага у працях ряду авторів [11, 13, 15, 16], проте за час існування цього експертного напрямку у літературних джерелах висловлено ряд суперечливих позицій щодо фундаментальних понять цього виду, зокрема, щодо предмету та основних завдань.

Метою нашого дослідження було на основі аналізу експертної практики та праць авторів, що зробили свій внесок у розвиток цього експертного напрямку, сформулювати його основні поняття такі як предмет, об'єкт, основні завдання та окреслити межі компетенції експертів цього напрямку, визначити завдання, що належать до суміжних сфер, та випадки, що потребують комплексного вирішення експертних завдань.

Для розуміння місця і значення судової експертизи об'єктів авторського права, проаналізовано порядок організації проведення судових експертиз ряду зарубіжних країн. Дослідження показало, що при встановленні фактів порушення прав на певні об'єкти інтелектуальної власності, судами та правоохоронними органами різних країн залучаються фахівці, що володіють знаннями у певній галузі. При цьому, дослідження об'єктів права інтелектуальної власності проводяться не у рамках окремо виділеного виду судових експертиз, а в рамках інших експертних напрямів.

Наприклад, у Російській Федерації дослідження, пов'язані із встановленням факту відтворення фрагментів певного твору та виявлення ознак оригінальності та творчого характеру проводяться у рамках як авторознавчої, так і лінгвістичної експертизи [5, 17, 20]. У Литві дослідження з питань авторського права також проводяться у рамках лінгвістичного виду експертиз [4].

Як зазначається у роботі Алаєвої Г. [6], у Республіці Казахстан у справах, які пов'язані з встановленням прав інтелектуальної власності на наукові або літературно-художні твори, проводиться авторознавча експертиза. За повідомленням Парамоної Л. Ф. [18, с. 505], у 2010 році до переліку видів робіт, що входять до складу судово-експертної діяльності, яка ліцензується Міністерством юстиції Республіки Казахстан, із судово-експертного дослідження непродовольчих товарів, виділена нова спеціальність – «судово-експертне товарознавче дослідження аудіовізуального та програмного продукту», в рамках якої проводиться дослідження об'єктів на предмет контрафактності.

У Республіці Білорусь, експертизу контрафактної продукції також виділено в окремий вид. Як зазначається Бочаровою О. С., Поскребко А. Л., Чванкиним В. А. [7], у 2010 році з метою установа технічних ознак контрафактності була розроблена та впроваджена у практику експертних установ Республіки Білорусь методика техніко-криміналістичного дослідження магнітних та оптичних носіїв інформації, що містять об'єкти інтелектуальної власності. У роботі [8] зазначається, що експертиза по встановленню технічних ознак контрафактності є окремим видом дослідження, яке проводиться самостійно, але може бути й комплексним дослідженням, що узагальнює висновки попередніх експертиз, в процесі яких було встановлено тотожність або відмінність досліджуваного об'єкта із ліцензійним зразком.

В Україні також доволі часто виникала необхідність у встановленні контрафактності певної продукції, яка містить об'єкти авторських і суміжних

прав. Вирішення цих питань, було особливо актуальним у період значного поширення на ринку лазерних компакт-дисків, аудіо- та відеокaset. Враховуючи потреби слідчої та судової практики, після створення напряму експертизи у сфері інтелектуальної власності, була зроблена спроба вирішувати ці питання у рамках цього напряму та у працях [12, 14] відображено методичні підходи вирішення цих експертних завдань.

Між тим, в результаті накопичення експертної практики та відповідного розвитку теоретичних та методичних основ судової експертизи, у сфері інтелектуальної власності було встановлено, що питання щодо виявлення ознак контрафактності є правовими і виходять за межі компетенції експерта у сфері інтелектуальної власності. Ця позиція також була висвітлена у п. 27 Постанови Пленуму Вищого Господарського суду України № 12 від 17.10.2012 р., де, зокрема, було зазначено, що поняття контрафактності примірників творів чи відеограм, фонограм є юридичним і виходить за межі компетенції експерта.

У роботі [9] зазначалося, що виникають сумніви щодо необхідності застосування спеціальних знань в сфері інтелектуальної власності для дослідження матеріальних носіїв, наприклад, CD-дисків, на яких зафіксовані об'єкти інтелектуальної власності, на предмет поліграфічного оформлення поверхні компакт-дисків і вкладного буклету, розміщеного під лицьовою кришкою футляра, зовнішньої упаковки, контрольної марки України та іншого. Оскільки, в даному випадку досліджуються не об'єкти права інтелектуальної власності, а тільки наявність або відсутність певних ознак на матеріальних носіях, які містять дані об'єкти.

Отже, фактично, сам об'єкт авторського права, при вирішенні експертного завдання щодо виявлення ознак контрафактності не підлягає дослідженню, що протирічить сутності експертизи у сфері інтелектуальної власності, основним завданням якої є виявлення та оцінка властивостей й ознак об'єктів інтелектуальної власності. Між тим, виходячи з потреб слідчої та судової практики за необхідності застосування спеціальних знань у сфері інтелектуальної власності, можливе комплексне вирішення експертних завдань для встановлення певних фактів, що мають значення для юридичного провадження.

Як вже зазначалося у роботі [10], розглядаючи сутність поняття об'єкта судової експертизи літературних та художніх творів, слід враховувати природу поняття об'єкта права інтелектуальної власності. Загальновідомо, що вищезазначені об'єкти за своєю природою є нематеріальними об'єктами, використання яких не пов'язане з фізичним володінням. При цьому, об'єктом правової охорони вони стають лише за умови їх вираження у певній матеріальній формі та дотриманні всіх установлених законодавством умов. На відміну від інших об'єктів права інтелектуальної власності (крім об'єктів суміжних прав), для виникнення й здійснення авторського права не вимагається реєстрація чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, оскільки

авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Так, авторське право на літературний або художній твір виникає внаслідок його створення й вираження в об'єктивній формі, наприклад, у формі рукопису, малюнка або певного видання твору.

При призначенні судової експертизи об'єктів авторського права на дослідження експерту надаються матеріальні об'єкти, в яких утілено об'єкт права інтелектуальної власності, а також інші матеріали, що містять відомості про об'єкти дослідження. Наприклад, певне видання, у якому опубліковано літературний твір; матеріальний носій на якому зафіксовано музичний або аудіовізуальний твір, зображення персонажу тощо. При цьому, об'єктом дослідження виступають саме літературний, музичний або аудіовізуальний твір, персонаж, які зафіксовані на відповідному носії інформації.

Розглянемо більш детально найбільш поширені на практиці об'єкти авторського права, що досліджуються судовою експертизою у сфері інтелектуальної власності.

Аналіз експертиз, що були проведені протягом 2005-2016 років у Науково-дослідних установах судової експертизи Міністерства юстиції України, показав, що судові експертизи та експертні дослідження переважно призначалися щодо наступних об'єктів авторського права: літературні твори наукового характеру (дисертації, монографії, статті, звіти про науково-дослідні роботи, навчальні посібники), комп'ютерні програми, технічні умови підприємств, аудіовізуальні твори, персонажі мультимедійних фільмів (в т.ч. зображення персонажів), назви творів, що мають самостійне значення, музичні твори, картографічні твори, твори архітектури, твори образотворчого мистецтва, хореографічні твори тощо.

При цьому, слід зазначити, що у рамках експертизи літературних та художніх творів вирішуються питання щодо будь-яких творів у галузі науки, літератури та мистецтва, які є об'єктами авторського права. Також необхідно звернути увагу, що ані національне, ані міжнародне законодавство не передбачає виключного переліку об'єктів, яким надається охорона авторським правом. Головне полягає в тому, щоб ці об'єкти відповідали умовам, визначеним законом, а саме: вираження в об'єктивній формі та створення у результаті творчої праці автора.

Виходячи з експертної практики, ряд об'єктів, що досліджуються під час проведення судової експертизи літературних та художніх творів, можуть бути об'єктом досліджень різних напрямів судової експертизи.

У роботі [10] вже було зазначено, що комп'ютерні програми та компіляції даних (бази даних) є об'єктом дослідження не лише експертизи у сфері інтелектуальної власності. Низка питань, пов'язаних із цими об'єктами, може розглядатися й при проведенні комп'ютерно-технічної експертизи та експертизи телекомунікаційних систем (обладнання) та засобів. Між тим, ці види експертизи мають істотну відмінність у предметі дослідження. Так, експертиза у сфері інтелектуальної власності, розглядає властивості й ознаки

цих об'єктів саме як об'єктів авторського права, у той самий час у рамках комп'ютерно-технічної експертизи та експертизи телекомунікаційних систем (обладнання) та засобів виявляється інформація й програмне забезпечення, що містяться на комп'ютерних носіях, мережевих ресурсах, установлюється відповідність програмних продуктів певним версіям, а також установлюються факти та способи доступу до систем, ресурсів, інформації у сфері телекомунікації тощо.

Літературні твори досліджуються як при проведенні експертизи літературних творів, так і при проведенні авторознавчих експертиз. Між тим, предмет та основні завдання, що вирішуються цими напрямками експертизи мають істотні відмінності. Авторознавчою експертизою вирішуються завдання щодо ототожнення особи автора тексту, умов складання тексту, фактів викривлення ознак писемного мовлення тощо, а експертизою у сфері інтелектуальної власності – досліджуються властивості та ознаки, притаманні цьому об'єкту, саме як об'єкту авторського права, наприклад, встановлення ознак оригінальності та творчого характеру, встановлення факту відтворення твору тощо.

Враховуючи вищевикладене, можемо визначити, що предметом судової експертизи, пов'язаної з літературними та художніми творами, є фактичні дані та обставини справи про властивості, ознаки, закономірності створення й використання різних об'єктів авторського права, що мають значення для судового розслідування та судового провадження й установлюються шляхом застосування спеціальних знань у визначеному законом порядку.

При проведенні досліджень, пов'язаних із комп'ютерними програмами та компіляціями даних (базами даних), вирішуються наступні основні завдання: виявлення ознак об'єкта авторського права в комп'ютерній програмі або компіляції даних (базі даних); встановлення ознак оригінальності комп'ютерної програми або компіляції даних (базі даних); встановлення ознак оригінальності частини комп'ютерної програми, що має самостійне значення; встановлення властивостей певної комп'ютерної програми, її відповідності технічному завданню та технічному опису; встановлення факту відтворення комп'ютерної програми або компіляції даних (базі даних) тощо [10].

При проведенні досліджень, пов'язаних із літературними, художніми творами та іншими об'єктами авторського права, вирішуються наступні основні завдання: визначення в об'єкті дослідження ознак об'єкта авторського права; визначення в творі або його частині, у тому числі назві, ознак оригінальності й творчого характеру; встановлення факту відтворення об'єкта авторського права або його частини, що має самостійне значення; встановлення способу використання об'єкта авторського права; встановлення факту зміни літературного твору та способу його зміни.

Як показує експертна практика, найбільш характерними для цього напрямку судової експертизи є діагностичні завдання, при вирішенні яких

проводиться виявлення ознак об'єкта авторського права, визначення в об'єкті дослідження або його частині, у тому числі назві, ознак оригінальності та творчого характеру тощо. При цьому, ми поділяємо позицію Г. В. Прохорова-Лукіна та інших авторів [16], якими зазначалося, що при розгляді певних категорій спорів у сфері інтелектуальної власності також вирішуються завдання ідентифікаційного характеру. Так, при встановленні факту повного або часткового відтворення літературного твору, виявляються індивідуально-характерні ознаки, притаманні досліджуваному твору та встановлюється наявність або відсутність відображення цих ознак в іншому об'єкті. Наприклад, при створенні літературного твору наукового характеру, на основі праць інших авторів, під час проведення порівняльного дослідження ідентифікуються ознаки, що індивідуалізують об'єкт, який ототожнюється. Наявність у текстах лексичних, стилістичних або орфографічних помилок, використання характерної лексики, фразеологізмів тощо, переконливо свідчать про наявність факту відтворення певного твору.

Враховуючи специфіку досліджуваних об'єктів, при встановленні певних фактів, доволі часто до проведення експертизи залучаються вузькі фахівці у відповідній предметній галузі. Наприклад, для встановлення факту відтворення музичного твору залучаються звукорежисери або композитори, для встановлення ознак оригінальності та творчого характеру у образотворчому творі – мистецтвознавці тощо. Ряд експертних задач, потребує комплексного вирішення із застосуванням спеціальних знань у різних напрямках судової експертизи. Наприклад, у суперечці щодо визнання авторських прав на літературний твір, може виникати необхідність у комплексному вирішенні питань як у рамках авторознавчої експертизи, так і експертизи у сфері інтелектуальної власності.

Висновки. Вищевикладене, дає підставу для висновку, що виділення в Україні у 2002 році судової експертизи у сфері інтелектуальної власності в окремий напрямок судової експертизи, дозволило накопичити на сьогоднішній день значну практичну та теоретичну базу. Передбачені вимоги до наявності спеціальних знань у сфері інтелектуальної власності у експертів, які мають намір отримати кваліфікацію з цього напрямку, а також розроблені теоретичні та методологічні основи проведення досліджень об'єктів авторського права, на наш погляд, будуть тим підґрунтям, що дозволить забезпечити ефективний розгляд суперечок у Вищому спеціалізованому суді з питань інтелектуальної власності, який планується створити в Україні у кінці 2017 року. Між тим, безумовно й у подальшому буде залишатися актуальною розробка методичного забезпечення вирішення конкретних експертних завдань та забезпечення підвищення рівня кваліфікації судових експертів.

Перелік посилань

1. *Бернська конвенція* про охорону літературних і художніх творів // Зібрання чинних міжнародних договорів України. 2006. № 5. Ст. 1247.

2. *Про авторське право і суміжні права* : закон України від 23 груд. 1993 р. № 3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 13. Ст. 64.
3. *Директива 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про правовий захист баз даних»*/ URL [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_241. (дата звернення: 16.01.2017).
4. URL: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ltec.lt/ekspertiziu-rusys>. (дата звернення: 16.01.2017).
5. URL: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sudexpert.ru/possib/>. (дата звернення: 16.01.2017).
6. *Алаева Г. Т. Судебная экспертиза нематериальных активов: правовые и методологические основы* : учеб. пособие. Алматы, 2005. 58 с.
7. *Бочарова О. С., Поскребеко А. Л., Чванкин В. А.* Исследование магнитных и оптических носителей информации, содержащих объекты интеллектуальной собственности, в целях установления признаков контрафактности / ГУ «ЦЭиК Министерства юстиции Республики Беларусь», ГЭКЦ МВД Респ. Беларусь, Акад. МВД Респ. Беларусь. Минск, 2013. 94 с.
8. *Бочарова О. С., Чванкин В. А.* Назначение экспертиз и специальных исследований по делам о нарушении прав на объекты интеллектуальной собственности // *Сучасні тенденції розвитку судової експертизи* / КримНДІСЕ. Сімферополь, 2012. С. 259-262.
9. *Кисиль Н. В.* Методическое обеспечение судебно-экспертных исследований в сфере интеллектуальной собственности // *Проблемні питання судової експертизи: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., що відбулася 3-4 жовтня 2013 р. Дніпропетровськ*, 2013. С. 179-183.
10. *Кісіль Н. В.* Сутність та зміст судово-експертної діяльності у сфері інтелектуальної власності // *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук. праць.* / ред. кол. : А. І. Лозовий, В. Ю. Шепітько та ін. Харків, 2015. Вип. 15. С. 346-354.
11. *Крайнев П. П., Ковальова Н. М., Мельников М. В.* Судові експертизи у сфері інтелектуальної власності; за ред. П. П. Крайнева. Вінниця, 2008. 376 с.
12. *Методика дослідження ознак контрафактності лазерних компакт-дисків, аудіо-та відеокасет* : звіт про НДР (закл.ч.) / Мінюст України, ХНДІСЕ, КНДІСЕ; кер. Г. К. Авдєєва; викон. : Н. О. Шеметова [та ін.]. 0104U003941. Харків, 2005. 100 с.
13. *Методика експертизи об'єктів авторського права та суміжних прав* / ДНДЕКЦ МВС України, НДЦІВ АПрН України. Київ, 2007. 42 с.
14. *Методика проведення досліджень оптичних носіїв, що містять об'єкти авторського права та суміжних прав* / ДНДЕКЦ МВС України; уклад. К. М. Ковальов, І. П. Дорохіна, Л. В. Валовий, В. В. Жирко. Київ, 2008. 65 с.
15. *Методика проведення судових експертиз літературних творів: звіт про НДР (закл.ч.)* / Мінюст України, НДЦСЕППВ; кер. К. О. Саміров; викон.: Н. В. Кісіль та ін. № ДР 0109U003647. Київ, 2011. 92 с.
16. *Методологічні основи судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності* : звіт про НДР (закл.ч.) / Мінюст України, КНДІСЕ, ХНДІСЕ; кер. Г. В. Прохоров-Лукін; викон.: А. В. Андрєєва та ін. № ДР 0104U003403. Київ, 2006. 290 с.
17. *Назначение судебных экспертиз: учеб. пособие* / авт.-сост. О. П. Грибунов, О. В. Трубкина. Иркутск, 2014. 153 с.
18. *Парамонова Л. Ф.* Становление и развитие новых родов и видов судебной экспертизы в Республике Казахстан // *Судебная экспертиза: российский и между-*

народный опыт: материалы Междунар. науч.-практ. конф., г. Волгоград, 21-22 мая 2014 г. / ВА МВД России. Волгоград, 2014. С. 503-509.

19. *Патентоведческая* экспертиза URL [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://sudexpra.ru/expertises/patentovedcheskaia-ekspertiza>. (дата звернення: 16.01.2017).
20. *Россинская Е. Р., Галашина Е. И.* Настольная книга судьи: судебная экспертиза Москва, 2010. 464 с.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СУДЕБНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ ЛИТЕРАТУРНЫХ И ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ КАК ОБЪЕКТОВ АВТОРСКОГО ПРАВА

Н. В. Кисиль

Исследования объектов авторского права в Украине, проводятся в рамках отдельно выделенного класса судебной экспертизы – «экспертиза в сфере интеллектуальной собственности». Предметом экспертизы литературных и художественных произведений являются фактические данные и обстоятельства дела о свойствах, признаках, закономерностях создания и использования различных объектов авторского права, которые имеют значение для юридического производства и устанавливаются путем применения специальных знаний.

При проведении исследований, связанных с вышеуказанными произведениями, решаются следующие основные задания: определение в объекте исследования признаков объекта авторского права; определение в произведении или его части (в том числе названии) признаков оригинальности и творческого характера; установление факта воспроизведения объекта авторского права; установление способа использования объекта авторского права; установление факта изменения литературного произведения и способа его изменения. Выявление признаков контрафактности товара содержащего объекты авторского права, без исследования свойств и признаков самого объекта права интеллектуальной собственности, не требует применения специальных знаний в сфере интеллектуальной собственности и выходит за пределы компетенции эксперта.

Учитывая специфику исследуемых объектов, при установлении определенных фактов, достаточно часто возникает потребность в привлечении специалистов в соответствующей области. Например, для установления факта воспроизведения музыкального произведения привлекаются звукорежиссеры или композиторы, для установления признаков оригинальности и творческого характера в изобразительных произведениях – искусствоведы и т. д. Ряд экспертных заданий требуют комплексного решения с применением специальных знаний в разных направлениях судебной экспертизы. Например, в спорах о признании авторских прав на литературное произведение, может возникать необходимость комплексного решения вопросов, как в рамках автороведческой экспертизы, так и экспертизы в сфере интеллектуальной собственности.

Предусмотренные требования к наличию специального образования в сфере интеллектуальной собственности у экспертов, которые намерены получить квалификацию в этом направлении, а также разработанные теоретические и методологические основы проведения исследований различных объектов авторского права, на наш взгляд, будут той основой, которая позволит обеспечить эффективное рассмотрение споров в Высшем специализированном суде по вопросам интеллектуальной собственности, который планируется создать в Украине в конце 2017 года.

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS OF FORENSIC EXAMINATION
OF LITERARY AND ARTISTIC WORKS AS
OBJECTS OF COPYRIGHT**

N. Kisil

The study of copyright in Ukraine is a part of a separate class dedicated to the forensic examination – “expertise in the field of the intellectual property”. The subject of the examination of literary and artistic works are the facts and the circumstances of the case about properties, characteristics, patterns of creation and usage of the various copyright objects relevant to legal proceedings and established by application expertise.

When conducting research related to the aforementioned works, the following main objectives are addressed: defining features of the object of copyright in the research facility; determining, in the product or its part (including the title), signs of originality and creative nature; establishing the fact of reproduction of a copyright object or its part that has independent significance; establishing the method of usage of the object of copyright; establishing the fact of changing literary works and how it changes.

Revealing the signs of counterfeit in goods which contain objects of copyright without the examination of properties and characteristics of the object referred to the intellectual property rights does not require the use of special knowledge in the field of intellectual property and is beyond the competence of the expert.

Considering the specificity of the objects of study, specialists in the relevant subject field are often involved with the examination for the establishing of certain facts. For example, to establish the reproduction of a musical work, sound engineers or composers are involved; establishing signs of originality and creative nature of the fine work involves art critics and more. Many expert tasks require a comprehensive solution with special knowledge in various areas of legal expertise. For example, in disputes concerning recognition of copyright in a literary work, there may be a necessity in complex issues, both within authorship examination and expertise in the field of intellectual property.

Provided requirements for the availability of special education of the intellectual property experts who are going to get the qualification in this area and developed theoretical and methodological foundations of research of various copyrights, in our opinion, are those foundations that will ensure effective litigation in the Supreme Specialized Court for Intellectual Property that is planned to be created in Ukraine in late 2017.